

Ιστορία, θεωρίες και θεσμοί της Ευρωπαϊκής Ενοποίησης

Μάθημα 7^ο: Η Ευρωπαϊκή Ένωση στην δεκαετία του 1990
Οι συνθήκες του Άμστερνταμ και της Νίκαιας

Ιωάννης Παπαγεωργίου, Επίκουρος Καθηγητής
Τμήμα Πολιτικών Επιστημών, ΑΠΘ

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Μάθημα 7^ο

Η Ευρωπαϊκή Ένωση στην δεκαετία του 1990. Οι συνθήκες του Άμστερνταμ και της Νίκαιας

Περιεχόμενα μαθήματος

1. Τα ανεπίλυτα ζητήματα του Μάαστριχτ
2. Η Συνθήκη του Άμστερνταμ
3. Η Συνθήκη της Νίκαιας
4. Ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων.

Σκοποί μαθήματος

- Καταγραφή των ανεπίλυτων δημοσιονομικών, πολιτικών και θεσμικών ζητημάτων του Μάαστριχτ.
- Απαρίθμηση των θεσμικών αλλαγών που προβλέπονται από τη Συνθήκη του Άμστερνταμ.
- Προβολή των συνεπειών της Συνθήκης της Νίκαιας.
- Η προέλευση και το περιεχόμενο του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

1^η ενότητα

Τα ανεπίλυτα ζητήματα του Μάαστριχτ

Οι δημοσιονομικές εκκρεμότητες

- Η ενίσχυση των κρατών μελών εν όψει της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (ΟΝΕ).
- Η αύξηση των πόρων της Ένωσης.
- Το ταμείο συνοχής.
- Το Πακέτο Ντελόρ 2 (14 δις για τα διαρθρωτικά ταμεία και το ταμείο συνοχής από το 1994-99).
- Η αύξηση του 4^{ου} πόρου της Ένωσης (ποσοστό στο ΑΕΠ).
- Η αναμόρφωση της Κοινή Αγροτικής Πολιτικής (ΚΑΠ).

Οι πολιτικές εκκρεμότητες

- Η αδυναμία της Κοινή Εξωτερική Πολιτική και Πολιτική Ασφάλειας (ΚΕΠΠΑ) και του 3^{ου} πυλώνα.
- Η εξάντληση της διακυβερνητικής δυναμικής και του ελάχιστου κοινού παρονομαστή.
- Η προοπτική της διεύρυνσης προς την Ανατολική Ευρώπη και οι θεσμικές της επιπτώσεις.
- Το δίλημμα εμβάθυνση – διεύρυνση.

Οι θεσμικές εκκρεμότητες 1/2

- Η τέταρτη διεύρυνση και η συνέπειές της
 - Η είσοδος στην Ένωση των ουδέτερων χωρών.
- Οι συνέπειες της διεύρυνσης στην ειδική πλειοψηφία.
 - Ο Συμβιβασμός των Ιωαννίνων (1994).
 - «αν μέλη του Συμβουλίου που αντιπροσωπεύουν μεταξύ 23 (παλαιό κατώφλι αναστέλλουσας μειοψηφίας) και 26 ψήφων (νέο κατώφλι αναστέλλουσας μειοψηφίας) δηλώσουν την πρόθεσή τους να αντιταχθούν στη λήψη απόφασης από το Συμβούλιο με ειδική πλειοψηφία, το Συμβούλιο θα καταβάλει κάθε δυνατή προσπάθεια ώστε να καταλήξει, εντός εύλογης προθεσμίας, σε ικανοποιητική λύση που να μπορεί να εγκριθεί με τουλάχιστον 68 από 87 ψήφους».

Οι θεσμικές εκκρεμότητες 2/2

- Η ανάδειξη του κεντρικού ζητήματος του βάρους της ψήφου κάθε κράτους στο Συμβούλιο Υπουργών.

2^η ενότητα

Η Συνθήκη του Άμστερνταμ

Η Συνθήκη του Άμστερνταμ

- Η Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση προέβλεπε νέα Διακυβερνητική Διάσκεψη 5 χρόνια μετά.
- Αντικείμενο.
 - Οι διαδικασίες λήψεως αποφάσεων.
 - Νέοι τομείς δράσης της Ένωσης.
 - Η κοινοτικοποίηση των πολιτικών του τρίτου πυλώνα.
 - Η ευρωπαϊκή άμυνα.
- Η θέσπιση της Ομάδας Προβληματισμού.

Η νέα Διακυβερνητική Διάσκεψη

- Εγκρίθηκε στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Άμστερνταμ τον Ιούνιο του 1997
- Υπογράφηκε την 2.10.1997
- Τέθηκε σε ισχύ την 1.5.1999.

Οι θεσμικές αλλαγές 1/3

- Νέοι τομείς αρμοδιότητας της Ένωσης (προώθηση της απασχόλησης, ισότητα, βιώσιμη ανάπτυξη).
- Απλοποίηση της διαδικασίας συναπόφασης.
- Επέκταση της συναπόφασης και σε άλλους τομείς
 - Διακρίσεις, ελευθερία κυκλοφορίας, κοινωνικός αποκλεισμός, υγεία...

Οι θεσμικές αλλαγές 2/3

- Θεσμικές διευθετήσεις
 - Ένας επίτροπος ανά κράτος μέλος μετά την επόμενη διεύρυνση.
 - Ενίσχυση του προέδρου της Επιτροπής (λόγος στην επιλογή των μελών).
 - Ανακατανομή του αριθμού των μελών του ΕΚ (<700).
 - Αναστολή ιδιότητας μέλους της Ένωσης.
- Διευθετήσεις στην ΚΕΠΠΑ
 - Υπάτος Εκπρόσωπος για την Εξωτερική Πολιτική.

Οι θεσμικές αλλαγές 3/3

- Η ευρωπαϊκή πολιτική στην άμυνα
 - Ενσωμάτωση της Δυτικοευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ) στην Ένωση (Ιούνιος 1999).
 - Αποστολές Πετερσμπεργκ οι πρώτες στρατιωτικού χαρακτήρα δράσεις της ΕΕ.
 - Ανθρωπιστικές αποστολές και αποστολές διάσωσης.
 - Διαφύλαξη ειρήνης (peacekeeping).
 - Δράσεις μάχιμων μονάδων σε διαχείριση κρίσεων και ειρήνευση (peacemaking).

Η αδυναμία επίλυσης των εκκρεμοτήτων

- Οι εσωτερικές αντιπαραθέσεις
 - Εμβάθυνση – διεύρυνση
 - Μικρές – μεγάλες χώρες
 - Καθαροί πληρωτές – καθαροί δικαιούχοι.
- Τα «υπόλοιπα» του Άμστερνταμ (the Amsterdam leftovers)
 - Το μέγεθος της Επιτροπής
 - Η νέα στάθμιση των ψήφων στο Συμβούλιο
 - Η επέκταση της ειδικής πλειοψηφίας σε τομείς όπου απαιτείτο ομοφωνία.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

3^η ενότητα

Η Συνθήκη της Νίκαιας

Η Διακυβερνητική της Νίκαιας

- Από Φεβρουάριο μέχρι Δεκέμβριο 2000.
- Η πλέον συγκρουσιακή ΔΚΔ (το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Νίκαιας κράτησε 3 αντί 1 ½ ημέρας).
- Για πρώτη φορά μετέχουν και εκπρόσωποι των υπό ένταξη χωρών (χωρίς δικαίωμα ψήφου).
- Τα όρια της διακυβερνητικής διαδικασίας.

Τα αποτελέσματα της Νίκαιας

- Εκλογή του προέδρου της Επιτροπής με ειδική πλειοψηφία και έγκριση από το Ε.Κ. του Προέδρου και – κατόπιν – της Επιτροπής συνολικά.
- Διευκόλυνση της ενισχυμένης συνεργασίας (> 8 ΚΜ με εξαίρεση κοινή αγορά και κοινοτικές (σε αντιδιαστολή με ενωσιακές) πολιτικές.
- Αύξηση των τομέων όπου οι αποφάσεις λαμβάνονται με ειδική πλειοψηφία – χωρίς θεαματικές νέες αρμοδιότητες.

Τα αποτελέσματα της Νίκαιας για τα βασικά ζητήματα

- 1. μέγεθος Επιτροπής: όταν τα ΚΜ >27, ο αριθμός των μελών θα μειωθεί (χωρίς προσδιορισμό). Από το 2005, 1 επίτροπος για τα μεγάλα ΚΜ.
- 2. Βάρος ΚΜ στο Συμβούλιο: νέα στάθμιση, προς όφελος των μεσαίων χωρών. Εισαγωγή δημογραφικού κριτηρίου (62% του πληθυσμού της ΕΕ).
- 3. Μέγεθος Ε.Κ. (732 μέλη. Αύξηση των Γερμανών βουλευτών σε 99).

Στάθμιση ψήφων στο Συμβούλιο μετά την Νίκαια 1/2

Σήμερα: «όταν το Συμβούλιο αποφασίζει με ειδική πλειοψηφία, οι ψήφοι των μελών του σταθμίζονται ως εξής:

- Ιταλία, Γαλλία, Γερμανία, Ην. Βασίλειο 29
- Ισπανία, Πολωνία 27
- Ρουμανία 14
- Κάτω Χώρες 13
- Βέλγιο, Ελλάδα, Πορτογαλία, Τσεχία, Ουγγαρία 12
- Αυστρία, Σουηδία, Βουλγαρία 10
- Δανία, Ιρλανδία, Φινλανδία, Λιθουανία, Σλοβακία 7
- Λουξεμβούργο, Εσθονία, Λετονία, Κύπρος, Σλοβενία 4
- Μάλτα 3.

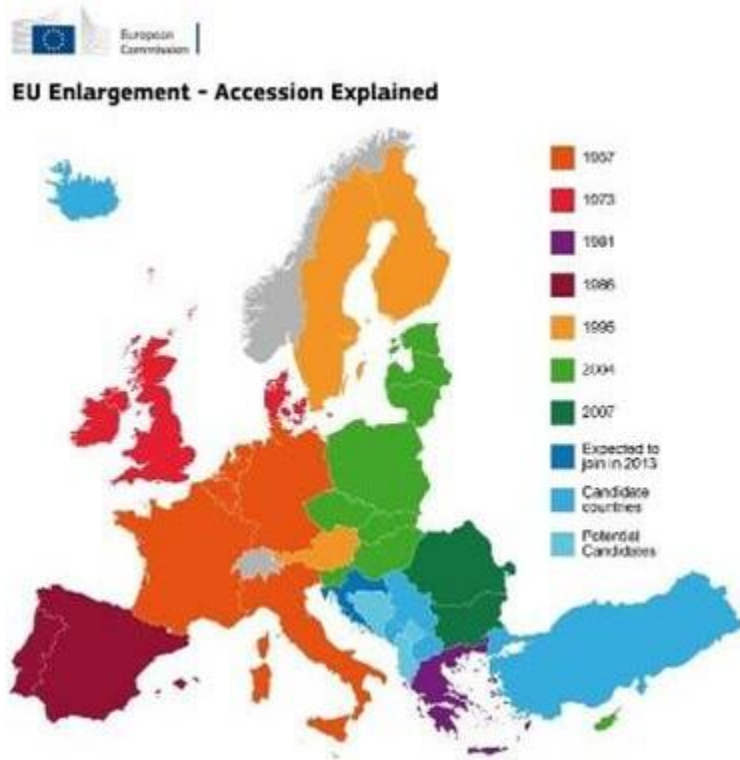

Στάθμιση ψήφων στο Συμβούλιο μετά την Νίκαια 2/2

- Για να αποφασίσει το Συμβούλιο απαιτούνται τουλάχιστον 255 ψήφοι που περιλαμβάνουν τις ψήφους της πλειοψηφίας των μελών όταν αποφασίζει προτάσει της Επιτροπής.
- Για να αποφασίσει το Συμβούλιο απαιτούνται τουλάχιστον 255 ψήφοι που περιλαμβάνουν τις ψήφους των δύο τρίτων των μελών στις λοιπές περιπτώσεις.
- Οι αποχές παρόντων ή αντιπροσωπευόμενων μελών δεν εμποδίζουν το Συμβούλιο να αποφασίσει όταν απαιτείται ομοφωνία.

Η επέκταση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Πηγή: EU Enlargement
- Accession
Explained,
European
Commision,
[http://www.eu-
academy.eu](http://www.eu-academy.eu)

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

4^η ενότητα

Ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων

Ο χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων – η προέλευση

- Η προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων → αρχή της Ένωσης.
- Υποχρέωση της Ένωσης να σέβεται τα θεμελιώδη δικαιώματα (νομολογιακά από το Δικαστήριο).
- Η έμφαση στους πολίτες μετά το Μάαστριχτ.
- Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Κολωνίας (Ιούνιος 1999) → Σύσταξη του Χάρτη από μια διευρυμένη Συνέλευση (εθνικά και ευρωπαϊκό κοινοβούλια, κράτη μέλη) ανοικτή στους πολίτες.

Ο χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων – το αποτέλεσμα

- Συνέλευση (Δεκέμβριος 1999-Οκτώβριος 2000)
- Εγκρίνεται ως πανηγυρική διακήρυξη με την Σύνοδο Κορυφής της Νίκαιας (χωρίς δεσμευτικό χαρακτήρα).

Ο χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων – το περιεχόμενο

- 54 άρθρα
- 6 κεφάλαια (αξιοπρέπεια, ελευθερία, ισότητα, αλληλεγγύη, ιθαγένεια, δικαιοσύνη)
- Κατά βάση τα δικαιώματα της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου + κοινωνικά δικαιώματα
- Οι διατάξεις απευθύνονται στα όργανα της Ένωσης – όχι στα κράτη
- Αρχικά μη δεσμευτική – μετά τη θέση σε ισχύ της Συνθήκης της Λισαβώνας δεσμεύει τα κράτη (με επιφυλάξεις για Πολωνία, Βρετανία, Τσεχία) και είναι προσαρτημένη στη Συνθήκη.

Προς την συνταγματοποίηση της Ένωσης

- Η αποτυχία της Νίκαιας → τα όρια της διακυβερνητικής προσέγγισης.
- Παρόμοια και η εξέλιξη της Στρατηγικής της Λισσαβώνας (Μάρτιος 2000) για μια ευρωπαϊκή οικονομία βασισμένη στη γνώση → τα κράτη μέλη δεν αναλάμβαναν το δημοσιονομικό βάρος των αποφάσεών τους.
- Η αβεβαιότητα των συνεπειών της διεύρυνσης.

Οι προτάσεις για την θεσμική αναμόρφωση

- Γιόσκα Φίσερ (Πανεπιστήμιο Χούμπολτ – Μάιος 2000): να μεταπηδήσουμε από μια ένωση κρατών σε ευρωπαϊκή ομοσπονδία, ευρωπαϊκό κοινοβούλιο με δύο βουλές και κυβέρνηση υπόλογη στο κοινοβούλιο.
- Ζακ Ντελόρ: η Ένωση είναι «work in progress». Η ενοποίηση της Ευρώπης περνά από τη δημιουργία μιας ομοσπονδίας Εθνών – κρατών.

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Ιωάννης Παπαγεωργίου. «Ιστορία, Θεσμοί και Θεωρίες της ΕΕ. Η Ευρωπαϊκή Ένωση στην δεκαετία του 1990. Οι συνθήκες του Άμστερνταμ και της Νίκαιας». Έκδοση: 2.0. Θεσσαλονίκη 2014. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση: <http://eclass.auth.gr/courses/OCRS230/>.

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά - Παρόμοια Διανομή [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

Τέλος 7^{ου} Μαθήματος

Επεξεργασία: Γαβριέλα Λ. Μαζαράκη
Θεσσαλονίκη, Εαρινό εξάμηνο 2014

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Σημειώματα

Σημείωμα Ιστορικού Εκδόσεων Έργου

Το παρόν έργο αποτελεί την 2^η έκδοση.

Έχουν προηγηθεί οι κάτωθι εκδόσεις:

- Έκδοση 1^η διαθέσιμη εδώ.

<http://www.polsci.auth.gr/index.php?lang=el&rm=2&mn=15&csid=%CE%9A%CE%A50403>.

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

